

ἔς τὴν ἀρχή. Θὰ πάη νὰ τὸν καταγγείλῃ ἔς τὴν ἀρχή. Νὰ πᾶς νὰ φέρῃς τὴν ἀρχή. Τί νὰ σοῦ κάνῃ κ' ἡ ἀρχή, δὲ μπορεῖ νὰ τὰ προφτάνῃ ὅλα. Ὁ δεῖνα τὰ ἔχει καλὰ μὲ τοῖς ἀρχεῖς σύνηθ. Τὸν δεῖνα τὸν ἔχουμε ἀρχή ἰδῶ Μακεδ. 3) Ἐν συνεκφορᾷ συνήθως μετὰ τοῦ πρῶτα ἐπιρρηματ., κατ' ἀρχάς, τὸ πρῶτον, κατ' αἰτίας. καὶ γενικ. σύνηθ. καὶ Καππ. (Ἄνακ.) Πόντ. (Ἄμισ.): Πρῶτα κί ἀρχή ἢ πρῶτα κί ἀρχῆς. Ἀρχή ἀρχή κοιν. Ἀρχή τό 'κουσα ἐγὼ Θήρ. Ἀρδῆς Ἄνακ. Ἀρχῆς ποῦ πῆς (ὅτε τὸ πρῶτον ἐπῆγε) Σῦρ. Ἀρκήν μου τὸ θωρῶ (πρώτην φορὰν κτλ.) Νίσυρ. Ἀρχή τῆς εἶπαν πῶς ἔφυγε καὶ σιερνὰ πῶς λαβώθηκε ἀγν. τόπ. Ἀρδὴν πῆρε μεγάλη του κόρη ἓνα χρυσὸ μῆλο ἔς σὸ θέρι της, ἔρριξε (ἐκ παραμυθ.) Ἄμισ. || Ἄσμ.

Θὰν ἤρῃ τοῦ θανατικὸ ἔς τὴν ἔρημῃ τῇ χώρᾳ, ἀρχή πῆρι τὸν Κουσαντᾶ κ' ὕστισα τ' ἀδιρφάκια Μακεδ. (Νιγρίτ.)

Ἀφέντη μου πρωτότιμε καὶ πρωτοτιμημένε, ἀρχῆς ὁ Θεὸς σὲ τίμησε κ' ὕστερα ὁ κόσμος ὅλος Ἡπ.

Τθαὶ γειά σου γειά σου, Διενῆ, ἀρκὲς ἀρκὲς π' ἀγάπας εἰς τὲς ὁσκιὲς τοῦ φεγγαροῦ ἐδκιάλεγες τὸ ἐπάτας (ὁσκιὲς = σκιὲς) Κύπρ. 4) Ἐπιθετικ., πρώτη Πόντ. (Οἰν.): Ἀρχή φορά.

ἀρχηγός ὁ, λόγ. κοιν. ἀρχηγὸ Τσακων. Θηλ. ἀρχηγῖνα κοιν.

Τὸ ἀρχ. οὐσ. ἀρχηγός.

1) Ὁ ἔχων τὴν ἡγεσίαν ἐπισήμου τινὸς ἀρχῆς, ἡγεμῶν: Ἀρχηγὸς τῆς ἐκκλησίας - τοῦ κράτους - τῆς κυβερνήσεως - τοῦ στόλου - τοῦ στρατοῦ κτλ. || Γνωμ. «Ἀρχηγοῦ παρόντος πᾶσα ἀρχή παυσάσθω». β) Ὁ ἔχων τὴν ἡγεσίαν οἰασθήποτε ὁμάδος ἀνθρώπων: Ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας - τῆς συμμορίας - τοῦ κόμματος κτλ. Ἀρχηγός ἔς τὸ παιγνίδι κοιν. || Ἄσμ.

Καλῶς τονε τὸν ἀρχηγό, καλῶς τὸν καπετάνιο Λεξ. Δημητρ.

Γιὰ σήκου ἄνουν, ἀρχηγέ, γιὰ σήκου, καπιτάνιε Θράκ. (Αἰν.) γ) Ὁ ἔχων τὴν πρωτεύουσιν δρᾶσιν εἰς τινὰ ὁμαδικὴν ἐνέργειαν: Ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀπεργίας. Ἀρχηγός ἔς τὸ γλέντι - ἔς τὸν καβγά - ἔς τὸ ξενύχτι κτλ. 2) Εἰς τὴν σχολικὴν γλῶσσαν, ἰδίᾳ δὲ ἐν ταῖς στρατιωτικαῖς σχολαῖς, ὁ κατ' εὐδοκίμῃσιν πρῶτος μαθητὴς τάξεως.

ἀρχῆθεν ἐπίρρ. Πόντ. (Τραπ.)

Τὸ ἀρχ. ἐπίρρ. ἀρχῆθεν.

Ἐξ ἀρχῆς. Συνών. ἀποξερχῆς, ἐξερχῆς.

- ἀρχῆς κατάλ. παραγωγικὴ πολλαχ.

Ἡ ἀρχ. κατάλ. - ἀρχῆς.

Δι' αὐτῆς σχηματίζονται οὐσιαστικὰ ἐξ οὐσιαστικῶν δηλοῦντα 1) Τὸν ἐπιμελούμενον ἢ ἄρχοντά τινος, οἷον: ἀμπολή - ἀμπολάρχης, ἀπόσπασμα - ἀποσπασματάρχης, τάγμα - ταγματάρχης κτλ. 2) Τὸν πρᾶττοντα τὸ αὐτὸ κατ' ἐπανάληψιν, οἷον: σκάσι - σκασιάρχης (ἐπὶ μαθητοῦ συχνὰ ἀπουσιάζοντος ἐκ τῶν μαθημάτων).

ἀρχι - α' συνθετ. κοιν.

Τὸ ἀρχ. ἀρχι - ἐκ τῆς αὐτῆς καὶ τὸ ἀρχός, ἀρχωρίξης.

Δι' αὐτοῦ σχηματίζονται 1) Ὄνόματα σύνθετα δηλοῦντα α) Τὸν πρῶτον ἢ τὸν ἀρχηγὸν τῶν ὑπὸ τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ δηλουμένων, οἷον: ἀρχιαστυνόμος, ἀρχίατρος, ἀρχιδάσκαλος, ἀρχιεπίσκοπος, ἀρχιεργάτης, ἀρχικλητῆρας, ἀρχιληστής, ἀρχιμάστορας, ἀρχιμηχανικός, ἀρχιμουσικός, ἀρχιναύαρχος, ἀρχιπιστικός, ἀρχισατανᾶς, ἀρχισιράτης, ἀρχισυμπέθερος, ἀρχισέλιγκας, ἀρχιφύλακας κτλ. β) Τὸν ἔχον-

τα εἰς ὑπέρτατον βαθμὸν τὴν ὑπὸ τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ δηλουμένην ιδιότητα, οἷον: ἀρχισουίτης, ἀρχικάλπης, ἀρχικανονιέρης, ἀρχικατεργάρις, ἀρχικλεφταρᾶς, ἀρχικλέφτης, ἀρχικυνηγάρης, ἀρχιτεμπέλης, ἀρχιψεύτης κτλ. 2) Οὐσιαστικὰ δηλοῦντα α) Τὴν εἰς ὑπέρτατον βαθμὸν ἔννοϊαν τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ, οἷον: ἀρχιτεμπελιά κτλ. β) Τὴν ἀρχὴν τοῦ ὑπὸ τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ δηλουμένου χρονικοῦ ἢ παραπλησίον ὀνόματος, οἷον: ἀρχιμηνιά, ἀρχισπορά, ἀρχιχρονιά κτλ. 3) Ἐπιρρήματα α) Χρονικὰ δηλοῦντα τὴν ἀρχὴν χρονικῆς τινος περιόδου, οἷον: ἀρχιβδομαδιάτικα, ἀρχιμηνιάτικα, ἀρχιχρονιάτικα κτλ. β) Τροπικὰ δηλοῦντα εἰς ὑπέρτατον βαθμὸν τὸν ὑπὸ τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ δηλούμενον τρόπον, οἷον: ἀρχιβλακίστικα, ἀρχικατεργάρικα κτλ. 4) Ρήματα δηλοῦντα ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ ἐκφραζομένη ἐνέργεια γίνεται διὰ πρώτην φορὰν, οἷον: ἀρχισπορίζω κτλ.

ἀρχιαναστενάρης ὁ, ἀμάρτ. ἀρχινεστενάρης Θράκ.

Ἐκ τοῦ ἀρχι- καὶ τοῦ ἀμαρτ. ὄν. ἀναστενάρης.

Ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἀναστεναρίων (ἰδ. ἀναστενάρια).

ἀρχιάρικος ἐπίθ. Θήρ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀρχή καὶ τῆς καταλ. -ιάρικος.

Ὁ τὸ πρῶτον λεγόμενος ἢ πρᾶττόμενος, πρωτοφανής: Ἀρχιάρικο παραμύθι. Ἀρχιάρικη δουλειά.

ἀρχιαστυνόμος ὁ, ΔΒουτιρ. Ἐπανάστ. ζῶων 222.

Ἐκ τοῦ ἀρχι- καὶ τοῦ οὐσ. ἀστυνόμος.

Ὁ ἐν τῇ ἀστυνομικῇ ἱεραρχίᾳ κατὰ βαθμὸν πρῶτος.

ἀρχίατρος ὁ, ἰδ. ἀρχι- 1 α.

ἀρχιβαρδιᾶνος ὁ, Ἄνδρ. κ.ά. ἀρχιβαρδιᾶνους Σάμ.

Ἐκ τοῦ ἀρχι- καὶ τοῦ οὐσ. βαρδιᾶνος.

Ἀρχηγὸς φυλάκων, φρουρῶν.

ἀρχιβδομαδιάτικα ἐπίρρ. ἰδ. ἀρχι- 3 α.

ἀρχιβλακίστικα ἐπίρρ. ἰδ. ἀρχι- 3 β.

* ἀρχιγυαγλᾶέτες ὁ, Θηλ. ἀρδιγυαγλᾶέτσα Πόντ.

Ἐκ τοῦ ἀρχι- καὶ τοῦ Τουρκ. γαγλᾶ (θερινὴ νομή).

Θηλ., ἡ πρώτη, ἡ ἐξέχουσα τῶν πρεσβυτίδων γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπιμελοῦνται τῶν ζῶων εἰς τὰ παρχάρια, ἥτοι τὰς θερινὰς νομάς: Ἄσμ.

Γουρπᾶν τὸ ἐὸν ἰσοδύναμον καὶ ἀρδιγυαγλᾶέτσα! (θῦμα σου ἐνν. νὰ γίνω οἰκοδόμοισιν κτλ.)

ἀρχιγύφτος ὁ, ΣΣκίπη Τσιγγανόθ. 46.

Ἐκ τοῦ ἀρχι- καὶ τοῦ ὄν. γύφτος.

Ὁ ἀρχηγὸς ἢ ὁ πρῶτος τῶν γύφτων, ἥτοι τῶν σιδηρουργῶν: Ποίημ.

Τῇ φοφοῦ κ' ἐσὺ, Ἀρχιγύφτο, | φύσηξε μὲ τὸ φυσούνι.

ἀρχίδα ἡ, σύνηθ.

Μεγεθ. τοῦ οὐσ. ἀρχίδι.

Μέγας ὄρχις. Συνών. ἀρχίδαρος, ἀρχιδέλλα, ἀρχιδομάννα, ἀρχιδούκλα.

ἀρχιδάκι τό, κοιν. ἀρχιδάτσι πολλαχ. ἀρχιδάκι Θράκ. (Κασταν.) κ.ά.

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. ἀρχίδι.

1) Μικρὸς ὄρχις κοιν. Συνών. ἀρχιδούδι, ἀρχιδούλλι. 2) Ὑπὸ τὸν τύπ. τοῦ παπποῦ τ' ἀρχιδάτσα, εἶδος φυτοῦ ἀνήκοντος εἰς τὴν τάξιν τῶν ὀρχεωδῶν Μέγαρ.

ἀρχιδαρεῖο τό, Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀρχίδι καὶ τῆς καταλ. -αρεῖο.

Ἀρχιδαρεῖα, ὁ ἰδ.: Σὰν τοῦτ' τὸν δαίμονα δὲν εἶδα πῶς ἀρχιδαρεῖο ἔς τὰ στήθ' κ' μουστακαρεῖο ἔς τὰ σκέλη (ἐκ παραδ.)

